

Верховний
Суд

Перегляд судових рішень Великою Палатою Верховного Суду на підставі рішень ЄСПЛ

Віталій Уркевич,
суддя Великої Палати Верховного Суду

Законодавче забезпечення впровадження практики Європейського суду з прав людини
в Україні

м. Київ, 3 червня 2019 року

Велика Палата

Верховного Суду

- постійно діючий **колегіальний** орган Верховного Суду
- входить **21 суддя Верховного Суду** – по 5 з кожного касаційного суду (обираються на 3 роки) та Голова Верховного Суду за посадою
- суддя Верховного Суду, обраний до Великої Палати, а також Голова Верховного Суду **не здійснюють правосуддя у відповідному касаційному суді**
- організує роботу **Секретар Великої Палати**, який обирається її суддями шляхом таємного голосування на 3 роки

Перегляд судових рішень на підставі рішень ЄСПЛ

- належить до виключних повноважень Великої Палати Верховного Суду
- заяву про перегляд судового рішення може бути подано особою, на користь якої постановлено рішення ЄСПЛ, не пізніше 30-ти днів з дня, коли така особа дізналася або могла дізнатися про набуття цим рішенням статусу остаточного
- заява про перегляд судового рішення може бути подана не пізніше 10-ти років з дня набрання рішенням національного суду законної сили
- 10-ти річний строк подання заяви про перегляд є пресічним та поновленню не підлягає

Перегляд судових рішень на підставі рішень ЄСПЛ

- форма і зміст заяви про перегляд судових рішень встановлена процесуальним законодавством
- До заяви додаються:
 - 1) документи, що підтверджують надіслання іншим учасникам справи копії заяви та доданих до неї документів;
 - 2) докази, що підтверджують наявність виключних обставин;
 - 3) документ, який підтверджує повноваження представника особи, яка подає заяву, - якщо заява підписана таким представником;
 - 4) клопотання особи про витребування копії рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, в органу, відповідального за координацію виконання рішень міжнародної судової установи (Урядового уповноваженого у справах ЄСПЛ), якщо її немає у розпорядженні особи, яка подала заяву;
 - 5) у разі пропуску строку на подання заяви - клопотання про його поновлення
- за подання і розгляд заяви судовий збір не сплачується
- заява, що не відповідає встановленим вимогам, залишається без руху з наданням строку для усунення її недоліків

Перегляд судових рішень на підставі рішень ЄСПЛ

- заява розглядається судом у судовому засіданні протягом 30-ти днів з дня відкриття провадження
- за результатами перегляду судового рішення Верховний Суд має повноваження:
 - 1) відмовити в задоволенні заяви та залишити відповідне судове рішення в силі;
 - 2) задовольнити заяву, скасувати відповідне судове рішення та ухвалити нове рішення чи змінити рішення;
 - 3) скасувати судове рішення і закрити провадження у справі або залишити позов без розгляду;
 - 4) скасувати судове рішення повністю або частково і передати справу на новий розгляд до суду першої чи апеляційної інстанції
- Верховний Суд за наслідками розгляду заяви приймає постанову

Надходження та розгляд

заяв

у 2018 році

надійшло 130 заяв про перегляд рішень національних судів усіх юрисдикцій на підставі рішень ЄСПЛ

- розглянуто – 121 заяв, з них по суті – 71, у тому числі:
 - в адміністративних справах: перебувало на розгляді – 38, розглянуто по суті – 30, повернуто – 5;
 - в господарських справах: перебувало на розгляді – 12, розглянуто по суті – 5, повернуто – 1, відмовлено у відкритті провадження – 6;
 - у кримінальних справах: перебувало на розгляді – 32, розглянуто по суті – 10, повернуто – 10, відмовлено у відкритті провадження – 10;
 - у цивільних справах: перебувало на розгляді – 48, розглянуто по суті – 26, повернуто – 16, відмовлено у відкритті провадження – 2

Практика перегляду судових рішень на підставі рішень ЄСПЛ

- Заяви про перегляд судових рішень у господарських справах подавалися на підставі таких рішень ЄСПЛ:
 - від 13 лютого 2014 року у справі «Щукін та інші проти України» (Shchukin and others v. Ukraine)
 - від 5 жовтня 2017 року у справі «ЗАТ «Авіакомпанія «А.Т.І.» проти України» (Aviakompaniya A.T.I. ZAT v. Ukraine)
 - від 12 жовтня 2017 року у справі «Бурмич та інші проти України» (Burmich and others v. Ukraine)

Результати перегляду судових рішень на підставі рішень ЄСПЛ

- у задоволенні всіх заяв про перегляд судових рішень у господарських справах відмовлено
- Підстави для відмови у задоволенні заяв:
 - відсутність у рішеннях ЄСПЛ вказівки на потребу вжиття заходів індивідуального характеру відносно заявників
 - формулювання заявниками вимог до осіб, які не були учасниками господарської справи (держава Україна, Уповноважений у справах ЄСПЛ, Міністерство юстиції України)
 - пред'явлення фактично нових позовних вимог (про стягнення інфляційних втрат, 3% річних за тривале невиконання судових рішень)
 - відсутність у зверненні до ЄСПЛ (формулярі заяви) вказівки на рішення національних судів, про перегляд яких просить заявник
 - відсутність зв'язку між справою заявника та справою, порушення Конвенції при розгляді якої констатовано ЄСПЛ
 - констатація ЄСПЛ лише надто тривалих строків розгляду справи національними судами

Проблемні аспекти перегляду судових рішень на підставі рішень ЄСПЛ

заявником не зазначаються інші учасники справи

- як текст рішення ЄСПЛ додається або лист з ЄСПЛ з прес-релізом, або короткий виклад рішення ЄСПЛ, наданий МЮ
- не зазначаються рішення національних судів, які слід переглянути
- не додається формуляр звернення до ЄСПЛ та переписка з ним («пакетний» розгляд справ в ЄСПЛ)
- не подається клопотання про витребування у МЮ копії рішення ЄСПЛ («штучна» причина для залишення заяв без руху)

Пропозиції з вдосконалення законодавства щодо перегляду судових рішень на підставі рішень ЄСПЛ (1)

Закріпити обов'язок заявника:

обґрунтовувати зв'язок між встановленими ЄСПЛ порушеннями Конвенції при вирішенні відповідної справи судом і справою, заява про перегляд судового рішення в якій подається;

надавати копію звернення до ЄСПЛ;

надавати докази того, що встановлені ЄСПЛ порушення Конвенції стосуються саме справи, заява про перегляд судового рішення в якій подається

Пропозиції з вдосконалення законодавства щодо перегляду судових рішень на підставі рішень

ЄСПЛ (2) Надати право суду відмовляти у відкритті провадження за заявою, якщо встановлені ЄСПЛ порушення Конвенції:

не стосуються справи, про перегляд судового рішення в якій подана заява;

стосуються лише тривалості розгляду даної справи чи тривалості невиконання ухвалених у ній судових рішень;

не стосуються особи, яка подала відповідну заяву;

повинні бути усунуті лише шляхом вжиття заходів загального характеру.

Передбачити право суду переглядати судові рішення у порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення учасників справи (у письмовому провадженні).

Розглядати заяву протягом 30-ти днів з дня надходження справи (а не відкриття провадження за заявою).

Дякую за
увагу!